

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
22 päivänä lokakuuta 1998 *

Yhdistetyissä asioissa C-10/97—C-22/97,

jotka Pretura circondariale di Roma (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Ministero delle Finanze

vastaan

IN. CO. GE.'90 Srl (C-10/97),

Idelgard Srl (C-11/97),

Iris'90 Srl (C-12/97),

Camed Srl (C-13/97),

Pomezia Progetti Appalti Srl (PPA) (C-14/97),

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Edilcam Srl (C-15/97),

A. Cecchini & C. Srl (C-16/97),

EMO Srl (C-17/97),

Emoda Srl (C-18/97),

Sappesi Srl (C-19/97),

Ing. Luigi Martini Srl (C-20/97),

Giacomo Srl (C-21/97) ja

Mafar Srl (C-22/97),

ennakkoratkaisun yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaisen kansallisen maksun aiheuttamista seurauksista kansallisessa oikeusjärjestyksessä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), G. Hirsch ja P. Jann, sekä tuomarit G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet, R. Schintgen ja K. M. Ioannou,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori Umberto Leanza, avustajanaan valtionasiamies Francesca Quadri,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Kareen Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihteri Gautier Mignot,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies Lindsey Nicoll, avustajanaan barrister Rhodri Thompson, sittemmin Treasury Solicitor's Departmentin virkamies Stephanie Ridley, avustajanaan Rhodri Thompson,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Enrico Traversa,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan IN. CO. GE.'90 Srl:n, Idelgard Srl:n, Iris'90 Srl:n ja Sappesi Srl:n, edustajanaan asianajaja Gianni Manca, Rooma, Italian hallituksen, asiamiehenään valtionasiamies Ivo M. Braguglia, Ranskan hallituksen, asiamiehenään Gautier Mignot, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään barrister Rhodri Thompson, ja komission, asiamiehenään Enrico Traversa, 19.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.5.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Pretura circondariale di Roma on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 17.12.1996 tekemillään 13:lla päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 16.1.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaisen kansallisen maksun aiheuttamista seurauksista kansallisessa oikeusjärjestyksessä.
- 2 Tämä kysymys on esitetty asioissa, joissa kantajana on Ministero delle Finanze (valtiovarainministeriö) ja vastaajina IN. CO. GE.'90 ja 12 muuta rajavastuuyhtiötä (jäljempänä IN. CO. GE.'90 ym.) ja jotka koskevat yhtiöiden yritysrekisteriin merkitsemisestä kannettavan maksun (jäljempänä rekisteröintimaksu) palauttamista koskevia sääntöjä.
- 3 Rekisteröintimaksusta on säädetty 26.10.1972 annetulla tasavallan presidentin asetuksella nro 641 (Gazzetta Ufficiale di Repubblica Italiana, jäljempänä GURI, nro 292, 11.11.1972, liite nro 3; jäljempänä asetus nro 641/72). Yhtiöiden perustamiskirjojen rekisteröimisestä kannettavan maksun määrää ja maksukausia on muutettu tämän jälkeen useasti.
- 4 Rekisteröintimaksua korotettiin ensinnäkin huomattavasti 19.12.1984 annetulla asetuksella (decreto-legge) nro 853 (GURI nro 347, 19.12.1984), joka on muutettu laiksi 17.2.1985 annetulla lailla nro 17 (GURI nro 41 bis, 17.2.1985) ja jossa säädetään myös, että tämä maksu on maksettava paitsi yhtiön perustamiskirjaa rekiste-

röitäessä, myös tämän jälkeen jokaisen kalenterivuoden kesäkuun 30 päivänä. Tämän jälkeen maksun määrää on muutettu uudelleen vuosina 1988 ja 1989. Vuonna 1989 maksun suuruudeksi säädettiin osake- ja kommandiittiosakeyhtiöiden osalta 12 miljoonaa Italian liiraa (ITL), rajavastuuyhtiöiden osalta 3,5 miljoonaa ITL ja muiden yhteisöjen osalta 500 000 ITL.

- 5 Rekisteröintimaksua koskevassa, yhdistetyissä asioissa C-71/91 ja C-178/91, Ponente Carni ja Cispadana Costruzioni, 20.4.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-1915) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että pääoman hankinnasta kannettavista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annetun neuvoston direktiivin 69/335/ETY (EYVL L 249, s. 25) 10 artiklaa on tulkittava niin, että jollei direktiivin 12 artiklassa toisin säädetä, siinä kielletään vuosittaisen maksun kantaminen pääomayhtiöiden rekisteröinnin perusteella siitä huolimatta, että tämän maksun tuotto käytetään niiden viranomaisten toiminnan rahoittamiseen, joiden tehtäviin kuuluu kyseisen rekisterin ylläpitäminen. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että direktiivin 69/335/ETY 12 artiklaa on tulkittava niin, että tämän säännöksen 1 kohdan e alakohdassa mainittuja korvausluonteisia maksuja voivat olla korvaukset, jotka peritään vastikkeena toimista, jotka suoritetaan lain perusteella yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten pääomayhtiöiden rekisteröimisestä. Näiden maksujen määrät, jotka voivat vaihdella yhteisön oikeudellisen muodon mukaan, on laskettava kyseisestä toimesta aiheutuvien kustannusten perusteella, ja nämä kustannukset voivat olla arviomääräisiä.

- 6 Tämän tuomion johdosta 30.8.1993 annetulla asetuksella (decreto-legge) nro 331 (GURI nro 203, 30.8.1993), joka muutettiin laiksi 29.10.1993 annetulla lailla nro 427 (GURI nro 255, 29.10.1993), rekisteröintimaksun määräksi säädettiin 500 000 ITL kaikkien yhteisöjen osalta, ja maksun vuosittaisesta kantamisesta luovuttiin.

- 7 IN. CO. GE.'90 ym. ovat nostaneet Italian siviiliprosessilain 633 §:n ja sitä seuraavien pykälien perusteella menestyksellisesti Pretore di Romassa kanteita, joissa ne vaativat, että tämä tuomioistuin määrää valtiovarainministeriön palauttamaan niille niiden aikaisempina vuosina rekisteröintimaksuina maksamat määrät.

- 8 Valtiovarainministeriö on kuitenkin vastustanut Pretore di Roman määräyksiä esittämällä kaksi väitettä, joista ensimmäinen koskee tämän tuomioistuimen toimivaltaa tutkia verotuksellista oikeudenkäyntiasiaa, ja toinen sitä, että kantajat ovat määräajan ylittymisen vuoksi menettäneet palautuksensaantioikeutensa, joka rajoittuu kanteen nostamista edeltäneinä kolmena vuotena maksettuihin määriin asetuksen nro 641/72 13 §:n mukaisesti.
- 9 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että nämä väitteet on hyväksyttävä tai hylättävä kokonaisuudessaan, koska ne molemmat liittyvät oikeudenkäyntiasian verotus- tai siviililuonteeseen. Jos kyseessä on verotusasia, Pretorella ei ole toimivaltaa tutkia sitä, eikä sen tehtäviin siis kuulu tutkia määräajan menettämistä koskevaa perustetta. Jos asia ei sitä vastoin ole verotusasia, vaan kuuluu siviilioikeuden mukaiseen perusteettoman edun palautuksen järjestelmään, tämä ei merkitse pelkästään sitä, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on ratkaistava asia, vaan myös sitä, että asetuksen nro 641/72 13 §:n mukaista kolmen vuoden määräaikaa ei voida soveltaa.
- 10 Pretore di Roma lisää tältä osin, että Corte suprema di cassazione (täysistunto) on 23.2.1996 antamassaan tuomiossa nro 3458 katsonut, että rekisteröintimaksun palauttaminen kuuluu viimeksi mainitun säännöksen soveltamisalaan, koska sitä sovelletaan kaikkiin perusteettomasti maksettuihin veroihin ja maksuihin perusteettoman maksamisen syystä riippumatta.
- 11 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei kuitenkaan ole samaa mieltä. Se katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallisella tuomioistuimella on velvollisuus olla soveltamatta kaikkia sellaisia kansallisen lainsäädännön säännöksiä, myös myöhemmin annettuja, jotka ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa ilman, että sen pitäisi vaatia ensin tällaisen säännöksen poistamista lainsäädäntöteitse tai muulla perustuslain mukaisella menettelyllä, taikka odottaa, että se poistettaisiin näin (yhdistetyt asiat C-13/91 ja C-113/91, Debus, tuomio 4.6.1992, Kok. 1992, s. I-3617). Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa rekisteröintimaksun käyttöön ottamisesta annetun Italian lain jättäminen kokonaan soveltamatta vaikuttaisi välttämättä niin, että valtiovarainministeriön ja kantajina olevien yhtiöiden väliset, riidanalaisten maksujen maksamiseen perustuvat oikeussuhteet menettäisivät verotusluonteensa. Koska nämä maksut on kannettu veroina, joilta puuttuu peruste ja näin ollen valtion verosaatavan puuttuessa, niiden palauttaminen kuuluu

perusteettoman edun palautuksen yleiseen järjestelmään, joihin sovelletaan siviililainsäädännön mukaista yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

- 12 Pretore di Roma on näiden seikkojen vuoksi päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Tarkoittaako se, että 19.12.1984 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 853, joka on muutettu 17.2.1985 laiksi nro 17, 3 §:n 18 ja 19 momentti on ristiriidassa 17.7.1969 annetun neuvoston direktiivin 69/335/ETY 10 artiklan kanssa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut yhdistetyissä asioissa C-71/91 ja C-178/91 20.4.1993 antamassaan tuomiossa, yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamien kansallisen ja yhteisön oikeuden yhdentymisen arviointiperusteiden perusteella sitä, että edellä mainittuja 3 §:n 18 ja 19 momenttia ei sovelleta ollenkaan, ja erityisesti tarkoittaako se sitä, että kansallisen tuomioistuimen ei pidä ottaa huomioon näitä kansallisia säännöksiä myöskään silloin kun se määrittää oikeussuhdetta, jonka perusteella jäsenvaltion kansalainen pyytää verohallintoa palauttamaan sellaiset summat, jotka on maksettu edellä mainitun direktiivin 69/335/ETY 10 artiklan vastaisesti?”

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta

- 13 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää, että yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata Pretore di Roman esittämään kysymykseen, koska se koskee Italian lainsäädännön tulkintaa eikä yhteisön oikeuden tulkintaa. Kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä voidaan määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat oikeussubjektien oikeudet (asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989, ja asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 2043).

- 14 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä on osoitettava toimivaltainen tuomioistuin ratkaisemaan oikeusriitoja, jotka koskevat yhteisön oikeusjärjestykseen perustuvia yksilön oikeuksia, ottaen kuitenkin huomioon, että jäsenvaltioilla on velvollisuus taata kussakin yksittäistapauksessa näiden oikeuksien tehokas suoja. Tällä varauksella yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole puuttua niiden toimivaltaongelmien ratkaisemiseen, jotka tiettyjen yhteisön oikeuteen perustuvien oikeudellisten tilanteiden luonnehdinta saattaa aiheuttaa kansallisessa lainkäyttöjärjestelmässä (asia 179/84, Bozzetti, tuomio 9.7.1985, Kok. 1985, s. 2301, 17 kohta; asia C-446/93, SEIM, tuomio 18.1.1996, Kok. 1996, s. I-73, 32 kohta ja asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997, Kok. 1997, s. I-4961, 40 kohta).
- 15 Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin toimivaltainen osoittamaan kansalliselle tuomioistuimelle ne yhteisön oikeuden seikat, jotka voivat myötävaikuttaa ratkaisun löytämiseen kansallisessa tuomioistuimessa esille tulevaan toimivaltaongelmaan (em. asia Bozzetti, tuomion 18 kohta ja em. asia SEIM, tuomion 33 kohta). Tätä varten se voi tarpeen vaatiessa selvittää kyseiset seikat esitetyn kysymyksen sanamuodosta ja kansallisen tuomioistuimen ilmoittamista tiedoista (ks. muun muassa asia 54/80, Wilner, tuomio 4.12.1980, Kok. 1980, s. 3673, 4 kohta).
- 16 Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Pretore di Roma pohtii, mitä seurauksia sisäisessä oikeusjärjestyksessä on kansallisen maksun ristiriitaisuudesta yhteisön oikeuden kanssa. Kansallinen tuomioistuin perustaa näkemyksensä siitä, että siellä vireillä olevat oikeudenkäyntiasiat eivät ole verotusasioita vaan kuuluvat Italian oikeusjärjestyksessä perusteettoman edun palautusta koskevaan yleiseen järjestelmään, siihen tosiseikkaan, että tällainen ristiriita, joka johtaa kyseessä olevien kansallisten säännösten soveltumattomuuteen kokonaisuudessaan ja siihen, että kyseessä olevalta maksulta puuttuu oikeudellinen peruste, aiheuttaa välttämättä viimeksi mainitun verotusluonteisuuden häviämisen.
- 17 Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan sille esitettyyn kysymykseen.

Esitetty kysymys

18 Komissio muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 106/77, Simmenthal, 9.3.1978 antamassaan tuomiossa (Kok. 1978, s. 629) katsonut muun muassa, että perustamissopimuksen määräykset ja toimielinten antamat välittömästi sovellettavat toimet aiheuttavat suhteessaan jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen paitsi sen, että nämä toimet estävät kaikkien niiden kanssa ristiriidassa olevien kansallisten säännösten soveltamisen, ne estävät myös uusien kansallisten lainsäädäntötoimien pätevän antamisen siinä määrin kuin nämä toimet eivät ole yhteensopivia yhteisön normien kanssa. Komissio päättelee tästä, että jäsenvaltiolta puuttuu toimivalta antaa verotussäännös, joka on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa niin, että tällainen säännös ja sitä vastaava maksuvelvoite on katsottava mitättömiksi.

19 Tätä näkemystä ei voida hyväksyä.

20 On todettava, että edellä mainitussa asiassa Simmenthal yhteisöjen tuomioistuimelta kysyttiin erityisesti yhteisön oikeuden säännöksen välittömästä sovellettavuudesta silloin, kun myöhemmin annettu jäsenvaltion lainsäädännön säännös on ristiriidassa sen kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on korostanut jo aikaisemmassa oikeuskäytännössään (ks. mm. asia 6/64, Costa, tuomio 15.7.1964, Kok. 1964, s. 1141; Kok. Ep. I, s. 211) sitä, että jäsenvaltio ei saa antaa etusijaa kansalliselle säännökselle, joka on ristiriidassa yhteisön säännöksen kanssa, aikaisemman ja myöhemmän kansallisen lainsäädännön välillä eroa tekemättä. Edellä mainitussa asiassa Simmenthal yhteisöjen tuomioistuin katsoi myös, että jokainen kansallinen tuomioistuin on toimivaltansa rajoissa velvollinen soveltamaan yhteisön oikeutta kokonaisuudessaan ja suojaamaan yhteisön oikeuden yksityisille oikeussubjekteille perustamia oikeuksia ja jättämään soveltamatta kaikki sellaiset kansallisen lain säännökset, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa riippumatta siitä, onko nämä säännökset annettu aikaisemmin vai myöhemmin kuin kyseinen yhteisön oikeussääntö (em. asia Simmenthal, tuomion 21 ja 24 kohta). Tätä oikeuskäytäntöä on vahvistettu useaan

kertaan (ks. mm. em. asia Debus, tuomion 32 kohta; asia C-158/91, Levy, tuomio 2.8.1993, Kok. 1993, s. I-4287, 9 kohta ja asia C-347/96, Solred, tuomio 5.3.1998, Kok. 1998, s. I-937, 30 kohta).

- 21 Toisin kuin komissio väittää, edellä mainitussa asiassa Simmenthal annetusta tuomiosta ei näin ollen voida päätellä, että myöhemmin annetun kansallisen oikeuden säännöksen ristiriitaisuus yhteisön oikeuden kanssa tekee siitä mitättömän. Tällaisessa tilanteessa kansallisella tuomioistuimella on sitä vastoin velvollisuus jättää soveltamatta tätä säännöstä, ottaen huomioon, että tämä velvollisuus ei rajoita toimivaltaisten kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa soveltaa sisäiseen oikeusjärjestykseen kuuluvissa eri menettelyissä niitä säännöksiä, jotka ovat asianmukaisia yhteisön oikeudessa taattujen yksilön oikeuksien suojaamiseksi (ks. asia 34/67, Lück, tuomio 4.4.1968, Kok. 1968, s. 359).
- 22 On vielä pohdittava, onko yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion perusteella yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaisen maksun kantamisesta annetun kansallisen lainsäädännön soveltamatta jättämisestä se seuraus, että tämä maksu menettää takautuvasti veronluonteisuutensa ja näin siis kansallisen verohallinnon ja maksuvelolisten yhtiöiden välisiltä maksun kantamisesta johtuvilta oikeussuhteilta poistetaan niiden fiskaalinen luonne.
- 23 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkinnalla, jonka yhteisöjen tuomioistuin antaa perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisen toimivaltansa nojalla, selvennetään ja täsmennetään tarvittaessa tämän oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta, sellaisena kuin sitä pitää tai olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta alkaen. Tästä seuraa, että tuomioistuin voi ja sen pitää soveltaa näin tulkittua oikeussääntöä oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyynnön vuoksi annetun tuomion antamista, jos lisäksi ne edellytykset täyttyvät, joiden perusteella kyseisen oikeussäännön soveltamista koskeva asia voidaan saattaa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi (asia 61/79, Denkvit italiana, tuomio 27.3.1980, Kok. 1980, s. 1205, 16 kohta ja asia C-188/95, Fantask ym., tuomio 2.12.1997, Kok. 1997, s. I-6783, 37 kohta).

- 24 Edelleen tämän oikeuskäytännön mukaan oikeus saada takaisin sellaiset maksut, jotka jäsenvaltio on kantanut yhteisön oikeuden vastaisesti, seuraa niistä oikeuksista, joita yksityisille on annettu yhteisön oikeusnormeilla, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut niitä, ja täydentää näitä oikeuksia. Jäsenvaltiolla on siten pääsääntöisesti velvollisuus palauttaa yhteisön oikeuden vastaisesti kannetut verot tai maksut (em. asia *Fantask ym.*, tuomion 38 kohta).
- 25 Koska palauttamisesta ei ole yhteisön säännöksiä, sitä voidaan vaatia vain kussakin kansallisessa lainsäädännössä vahvistettuja aineellisia ja muodollisia edellytyksiä noudattaen, ottaen huomioon, että nämä edellytykset eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eikä niillä saa tehdä yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (ks. mm. asia C-312/93, *Peterbroeck*, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta ja asia C-212/94, *FMC ym.*, tuomio 8.2.1996, Kok. 1996, s. I-389, 71 kohta).
- 26 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on täytettävä sisäisen oikeusjärjestyksen säännösten mukaisesti velvollisuutensa varmistaa yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa olevan maksun palautus, jollei yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetun kahden edellytyksen noudattamisesta muuta johdu. Tästä seuraa, että asiaan sovellettavien palautusta koskevien sääntöjen määrittelyyn ja jäsenvaltion verohallinnon ja tämän jäsenvaltion yhtiöiden välisten maksun kantamisesta johtuvien oikeussuhteiden luonnehdintaan sovelletaan kansallista lainsäädäntöä.
- 27 On todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on äskettäin todennut, että yhteisön oikeuden vastaista ei periaatteessa ole se, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään paitsi sellaisesta yleisestä vanhentumisajasta, jota sovelletaan yksityisten oikeussubjektien välisiin perusteettoman edun palautusta koskeviin vaatimuksiin, myös oikeusmenettelyä ja tuomioistuinmenettelyä koskevista erityissäännöistä, joita sovelletaan verojen ja maksujen riitauttamiseen (asia C-231/96, *Edis*, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. I-4951, 37 kohta ja asia C-260/96, *Spac*, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. I-4997, 21 kohta).

- 28 Yhteisöjen tuomioistuimen näin hyväksymä mahdollisuus soveltaa myös näitä erityissäntöjä yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaisiksi todettujen verojen ja maksujen palauttamiseen olisi tehoton, jos — kuten komissio väittää — kansallisen oikeuden ja yhteisön oikeuden välinen ristiriitaisuus johtaisi väistämättä siihen, että tämä maksu menettää veronluonteisuutensa ja kansallisen verohallinnon ja maksuvelvoitteen yhtiöiden välisiltä maksun kantamisesta johtuvilta oikeussuhteilta poistetaan niiden fisikaalinen luonne.
- 29 Esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallisen tuomioistuimen velvollisuuden jättää soveltamatta sellaista kansallista säännöstä, jolla on otettu käyttöön yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa oleva maksu, on periaatteessa johdettava siihen, että tämän maksun palauttamista koskevat vaatimukset on hyväksyttävä. Tämä palauttaminen on varmistettava kansallisen lainsäädännön mukaisia edellytyksiä noudattaen, ottaen huomioon, että nämä edellytykset eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eikä niillä saa tehdä yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. Jäsenvaltion verohallinnon ja tämän valtion yhtiöiden välisten oikeussuhteiden mahdolliseen uudelleenluonnehdintaan tapauksessa, jossa on kannettu myöhemmin yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaiseksi todettua kansallista maksua, sovelletaan näin ollen kansallista lainsäädäntöä.

Oikeudenkäyntikulut

- 30 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian, Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Pretura circondariale di Roman 17.12.1996 tekemillään päätöksillä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Kansallisen tuomioistuimen velvollisuuden jättää soveltamatta sellaista kansallista säännöstä, jolla on otettu käyttöön yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa oleva maksu, on periaatteessa johdettava siihen, että tämän maksun palauttamista koskevat vaatimukset on hyväksyttävä. Tämä palauttaminen on varmistettava kansallisen lainsäädännön mukaisia edellytyksiä noudattaen, ottaen huomioon, että nämä edellytykset eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eikä niillä saa tehdä yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. Jäsenvaltion verohallinnon ja tämän valtion yhtiöiden välisten oikeussuhteiden mahdolliseen uudelleenluonnehdintaan tapauksessa, jossa on kannettu myöhemmin yhteisön oikeuden kanssa ristiriitaiseksi todettua kansallista maksua, sovelletaan näin ollen kansallista lainsäädäntöä.

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Murray

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Schintgen

Ioannou

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä lokakuuta 1998.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja

presidentti